اقوال فقها پیرامون نیت، بیانگر نظام طبایع در تشریع

چند جلسه قبل آخر مباحثه مطلبی را گفتم، الآن که اگر آن را بیشتر توضیح بدهم، بهتر فهم میشود. عرض کردم از زمان صاحب حدائق بحث نیت عوض شد. ایشان داعی را مطرح کردند و فرمودند «لیست النیة الا الداعی»، دیگر به معنای استحضار فعل و حقیقتش نیست. خیلی جالب است مرحوم صاحب جواهر در بحث نیت نماز مدام به استاد اعظم وحید بهبهانی اشکال میکنند. ایشان در آن جا تبعاً لصاحب حدائق به ایشان اشکال میکنند. چون وحید و صاحب حدائق معاصر بودند. در فضای فقهی وحید مسأله اینکه نیت، داعی است، هنوز نقشی نداشته است. و لذا صاحب جواهر که این فضا را پذیرفته بودند –در بحث وضو اشاره میکنند اما اسمی از وحید نمیبرند- در بحث صلات مدام میگویند استاد اکبر اینطور فرمودند و روی مبنای خودشان که داعی نیت است، جواب وحید میدهند.

وقتی ایشان این را گفتند یک فضای جدیدی که واقعاً مطابق نفس الامر است، شکل گرفت. یعنی کسی در حرف صاحب حدائق تردیدی نداشت. فلذا بعد از اینکه ایشان اینها را صاف کردند، صاحب جواهر و شیخ اعظم چه فرمودند؟ فرمودند «تبعاً لبعض المحققین من متأخری المتاخرین». اینطور تعبیری داشتند. بعد از اینکه این بزرگواران صاف کردند، وقتی حاشیه عروه را میبینید، احدی در اینها تردید نمیکند. چون وَضَعَ الحق. اما مطالبی که در بحث نیت قبل از صاحب حدائق بوده را نباید دست کم بگیریم. آنها در نظم تشریع و احکام ثبوتی شرع در نظم دادن به تشریع بسیار کارگشا است. یعنی اگر ذهن، طبایع را سامان ندهند نمیتواند تشریع کند. شارع مقدس اگر طبایع اختراعیه نداشته باشد نمیتواند انشاء کند و وجوب را بیاورد و ببرد. خب وقتی هم شما میخواهید نیت کنید ذهن شما سراغ تشریع شارع میرود. آن چه که علماء قبل از صاحب حدائق میگفتند، همه ذیولی از نظمی که شارع در تقنین ثبوتی به آن نیاز دارد، بود. علماء همان را سان میدادند که شما که عبد هستید؛ ای الله! حرکت کنید. صاحب حدائق میگوید شارع به آن نیاز داشته و ما هم که آن را احضار میکنیم خوب است، اما نه اینکه شرط صحت عمل باشد، بهنحویکه بگویید همه اینها باید باشد؛ با مشکلاتی هم که بخورد میکنید.

بازبینی #1
ایجاد شده 24 مه 2026 12:35:24 توسط ... .
به روزرسانی شده 24 مه 2026 12:35:47 توسط ... .